

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA

PREDLOG ZAKONA O ORGANSKOJ PROIZVODNJI

Podgorica, jun 2012. godine

ZAKON O ORGANSKOJ PROIZVODNJI

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

(1) Ovim zakonom uređuje se organska proizvodnja, označavanje organskih proizvoda, kontrola nad organskom proizvodnjom, kao i druga pitanja od značaja za organsku proizvodnju.

(2) Organska proizvodnja je proizvodnja poljoprivrednih i drugih proizvoda koja se zasniva na primjeni metoda organske proizvodnje u svim fazama proizvodnje, pripreme i distribucije, u skladu sa ovim zakonom.

Primjena zakona

Član 2

(1) Ovaj zakon primjenjuje se na proizvode koji su stavljeni u promet ili su namijenjeni stavljanju u promet, i to:

- 1) žive ili neprerađene poljoprivredne proizvode;
- 2) prerađene poljoprivredne proizvode koji se koriste kao hrana;
- 3) proizvode akvakulture;
- 4) hranu za životinje;
- 5) sjeme i sadni materijal;
- 6) kvasce koji se koriste za hranu i hranu za životinje.

(2) Ovaj zakon primjenjuje se na pravna i fizička lica, odnosno preduzetnike (u daljem tekstu: subjekti) koji su uključeni u sve faze proizvodnje, pripreme i distribucije proizvoda iz stava 1 ovoga člana.

(3) Ovaj zakon ne primjenjuju se na hranu koju objekti za kolektivnu ishranu i catering (ugostiteljski objekti, bolnice, dječiji vrtići, škole, socijalne i druge ustanove) nude krajnjem potrošaču.

(4) Proizvodi lova divljih životinja i ribolova ne smatraju se proizvodima iz organske proizvodnje.

Značenje izaza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **akvakultura** je uzgoj riba i drugih vodenih organizama korišćenjem tehnika za povećanje proizvodnje ovih organizama van prirodnih kapaciteta životne sredine;
- 2) **biljna proizvodnja** je proizvodnja poljoprivrednih biljnih proizvoda, uključujući sakupljanje divljih biljnih vrsta u komercijalne svrhe;
- 3) **ekvivalentnost** je sposobnost različitih sistema za postizanje istih ciljeva;
- 4) **faze proizvodnje, pripreme i distribucije** su sve faze primarne proizvodnje, skladištenja, prerade, prevoza, prodaje ili snabdijevanja krajnjih potrošača, kao i

označavanje, reklamiranje, uvoz i izvoz organskih proizvoda i ugovorom prenesene aktivnosti na treće lice;

- 5) **genetski modifikovan organizam (GMO)** je organizam, osim ljudskog bića, čiji je genetički materijal izmijenjen na način koji se ne pojavljuje prirodnim putem (parenjem ili rekombinacijom);
- 6) **jonizujuće zračenje** je elektromagnetsko ili čestično zračenje koje u interakciji sa materijom kroz koju prolazi produkuje parove jona;
- 7) **kontrolno tijelo** je nezavisno pravno lice koje vrši kontrolu i sertifikaciju u organskoj proizvodnji;
- 8) **organski** znači da potiče ili je povezan sa organskom proizvodnjom;
- 9) **označavanje** su slovne oznake, riječi, detalji, trgovačko ime, robna marka, slikovni prikazi ili simboli koji se odnose na organski proizvod i koji se nalaze na ambalaži, dokumentu, obavještenju, etiketi, prstenu, alkici, privjesku, omotu i slično koji prate ili se odnose na taj proizvod;
- 10) **pomoćno sredstvo u preradi** je svaka supstanca koja se ne upotrebljava kao sastojak hrane, a koja se namjerno koristi u preradi sirovina, hrane ili njenih sastojaka da bi se ostvarila određena tehnološka svrha u toku obrade ili prerade i koja može da dovede do nenamjernog ali tehnički neizbježnog prisustva ostataka te supstance ili njenih derivata u krajnjem proizvodu, pod uslovom da ti ostaci ne predstavljaju rizik za zdravlje i nemaju nikakvog tehnološkog uticaja na krajnji proizvod;
- 11) **prelazni period (konverzija)** je određeni vremenski period potreban za prelazak iz proizvodnje koja nije organska u organsku proizvodnju u kojem se primjenjuju metode organske proizvodnje;
- 12) **priprema** je postupak čuvanja i/ili prerade organskih proizvoda, uključujući klanje i rasijecanje životinjskih proizvoda, kao i pakovanje, označavanje i/ili promjene na oznakama koje se odnose na organsku proizvodnju;
- 13) **proizvod proizveden od GMO** je proizvod koji je djelimično ili u potpunosti dobijen od GMO, ali ne sadrži ili se ne sastoji od GMO;
- 14) **proizvod proizveden pomoću GMO** je proizvod koji je dobijen korišćenjem GMO kao poslednjeg živog organizma u procesu proizvodnje, ali ne sadrži ili se ne sastoji od GMO niti je proizveden od GMO;
- 15) **reklamiranje** je svako predstavljanje javnosti kojim se direktno ili indirektno promoviše prodaja organskih proizvoda, a koje nije označavanje;
- 16) **sastojak** je svaka supstanca, koja se upotrebljava u proizvodnji ili pripremi hrane, a koja je prisutna u gotovom proizvodu, ili u izmijenjenom obliku, uključujući i aditive;
- 17) **stočarska proizvodnja** je uzgoj domaćih ili pripitomljenih kopnenih životinja (uključujući insekte);
- 18) **znak usaglašenosti- znak organske proizvodnje** je znak na proizvodu kojim se potvrđuje da je taj proizvod proizveden u skladu sa ovim zakonom.

II. CILJEVI I NAČELA ORGANSKE PROIZVODNJE

Ciljevi organske proizvodnje

Član 4

Ciljevi organske proizvodnje su:

- 1) uspostavljanje održivog sistema upravljanja u poljoprivredi koji:
  - poštuje prirodne sisteme i cikluse i održava i unapređuje kvalitet zemljišta i vode, zdravlje biljaka i životinja i njihovu međusobnu ravnotežu;
  - doprinosi visokom nivou biološke raznovrsnosti;

- racionalno koristi energiju i prirodne resurse (voda, zemljište, organska materije i vazduh);
  - poštuje standarde dobrobiti životinja i naročito ispunjava specifične potrebe životinja u odnosu na njihovu vrstu;
- 2) proizvodnja različitih vrsta hrane i drugih poljoprivrednih proizvoda koji odgovaraju zahtjevima potrošača za proizvodima proizvedenim primjenom postupaka koji ne ugrožavaju životnu sredinu, zdravlje ljudi, biljaka i zdravlje i dobrobit životinja.

Opšta načela

Član 5

Organska proizvodnja zasniva se na sljedećim opštim načelima:

- 1) upravljanje biološkim procesima zasnovanim na ekološkim sistemima, korišćenjem prirodnih resursa iz tog sistema primjenom metoda koje obuhvataju:
  - žive organizame i mehaničke postupke proizvodnje;
  - uzgoj biljaka u zemljištu i stočarsku proizvodnju ili uzgoj u akvakulturi koji je u skladu principima održive eksploatacije ribolovnih resursa;
  - zabranu upotrebe GMO i proizvoda proizvedenih od ili pomoću GMO osim veterinarsko- medicinskih proizvoda;
  - procjenu rizika i po potrebi primjenu odgovarajućih preventivnih mjera;
- 2) ograničenje upotrebe spoljašnjih inputa, a ako su spoljašnji inputi neophodni ili ako ne postoje odgovarajući postupci i metode iz tačke 1 ovog člana mogu se koristiti samo:
  - inputi iz organske proizvodnje;
  - prirodne ili prirodno proizvedene supstance; i
  - slaborastvorljiva mineralna đubriva;
- 3) strogo ograničenje upotrebe hemijski sintetizovanih inputa osim u slučajevima:
  - kada ne postoje odgovarajući postupci upravljanja;
  - kada spoljašnji inputi iz tačke 2 ovog člana nijesu dostupni na tržištu, i
  - kada bi upotreba spoljašnjih inputa iz tačke 2 ovog člana dovela do neprihvatljivog uticaj na životnu sredinu;
- 4) prilagođavanje pravila organske proizvodnje, po potrebi i u skladu sa ovim zakonom, uzimajući u obzir sanitarno stanje, regionalne klimatske razlike i lokalne uslove, stepen razvoja i specifične uzgojne metode.

Posebna načela koja se primjenjuju na primarnu proizvodnju

Član 6

Pored opštih načela iz člana 5 ovog zakona, organska primarna proizvodnja zasniva se i na sljedećim posebnim načelima:

- 1) održavanje i poboljšavanje života u zemljištu i njegove prirodne plodnosti, stabilnosti i biološke raznovrsnosti koja sprječava i onemogućava sabijanje i eroziju zemljišta, kao i ishrana biljaka prvenstveno kroz ekosistem zemljišta;
- 2) smanjenje upotrebe, na najmanju moguću mjeru, neobnovljivih resursa i inputa koji ne potiču sa poljoprivrednog gazdinstva;
- 3) recikliranje otpada i nusproizvoda biljnog i životinjskog porijekla radi daljeg korišćenja u biljnoj i stočarskoj proizvodnji;
- 4) uvažavanje lokalne i regionalne ekološke ravnoteže prilikom donošenja odluka u vezi sa proizvodnjom;
- 5) održavanje zdravlja životinja podsticanjem prirodne imunološke odbrane životinja, kao i izborom odgovarajućih rasa i uzgojne prakse;

- 6) održavanje zdravlja bilja primjenom preventivnih mjera kao što su izbor odgovarajućih vrsta i sorti otpornih na štetočine i bolesti, odgovarajući plodored, mehaničke i fizičke metode i zaštita prirodnih neprijatelja štetočina;
- 7) primjena uzgojne prakse u stočarskoj proizvodnji koja je prilagođena lokaciji, vrsti i reljefu zemljišta;
- 8) obezbjeđivanje visokog nivoa dobrobiti životinja uvažavajući specifične potrebe u odnosu na vrstu životinja;
- 9) proizvodnja proizvoda iz organskog stočarstva od životinja koje su od rođenja odnosno izlijevanja uzgajane na organskim gazdinstvima;
- 10) izbor rasa prema sposobnostima za prilagođavanje lokalnim uslovima, njihovu vitalnost i otpornost na bolesti ili zdravstvene probleme;
- 11) ishrana stoke organskom hranom za životinje sastavljenom od poljoprivrednih sastojaka iz organske poljoprivrede i prirodnih supstanci nepoljoprivrednog porijekla;
- 12) primjena praksi uzgoja životinja koje poboljšavaju imunološki sistem i jačaju prirodnu otpornost na bolesti, naročito omogućavanjem redovnog kretanja životinja i pristupa otvorenim površinama i pašnjacima;
- 13) isključenje uzgoja životinja kod kojih je poliploidija vještački izazvana;
- 14) održavanje biodiverziteta prirodnih vodenih ekosistema, održavanje zdravlja vodenog okruženja i kvaliteta okolnih vodenih i kopnenih ekosistema pri proizvodnji u akvakulturi;
- 15) ishrana organizama u akvakulturi hranom za životinje dobijenom održivom eksploatacijom ribolovnih resursa ili organskom hranom za životinje sastavljenom od poljoprivrednih sastojaka iz organske poljoprivrede i prirodnih supstanci nepoljoprivrednog porijekla.

Posebna načela koja se primjenjuju na preradu organske hrane

Član 7

Pored opštih načela iz člana 5 ovog zakona, prerada organske hrane zasniva se i na sljedećim posebnim načelima:

- 1) proizvodnja organske hrane od organskih poljoprivrednih sastojaka, osim u slučaju kada ti sastojci nijesu dostupni na tržištu;
- 2) ograničenje upotrebe aditiva za hranu, sastojaka koji nijesu organski sa pretežno tehnološkom i senzornom ulogom i mikronutrijenata i pomoćnih sredstva u preradi, tako da se koriste u najmanjoj mogućoj mjeri i samo u slučajevima kada je to neophodno iz tehnoloških razloga ili samo za određene nutritivne namjene;
- 3) isključivanje supstanci i metoda prerade koje mogu da dovedu u zabludu u pogledu prirode proizvoda;
- 4) prerada hrane korišćenjem bioloških, mehaničkih i fizičkih metoda.

Posebna načela koja se primjenjuju na preradu organske hrane za životinje

Član 8

Pored opštih načela iz člana 5 ovog zakona, prerada organske hrane za životinje zasniva se i na sljedećim posebnim načelima:

- 1) proizvodnja organske hrane za životinje od organskih poljoprivrednih sastojaka, osim u slučaju kada ti sastojci nijesu dostupni na tržištu;
- 2) ograničavanje upotrebe aditiva za hranu za životinje i pomoćnih sredstava u preradi na najmanju moguću mjeru, i to samo u slučajevima neophodne tehnološke ili zootehničke potrebe ili samo za određene nutritivne namjene;
- 3) isključivanje supstanci i metoda prerade koje bi mogle dovesti u zabludu u pogledu prave prirode proizvoda;

- 4) prerada hrane za životinje korišćenjem bioloških, mehaničkih i fizičkih metoda.

III. PRAVILA PROIZVODNJE

Opšti zahtjevi Član 9

Subjekti koji proizvode organske proizvode moraju poštovati pravila proizvodnje utvrđena ovim zakonom.

Zabrana upotrebe GMO Član 10

(1) GMO i proizvodi proizvedeni od ili pomoću GMO ne smiju se upotrebljavati u organskoj proizvodnji kao hrana, hrana za životinje, pomoćna sredstva u preradi, sredstva za zaštitu bilja, đubriva, oplemenjivači zemljišta, sjemena, vegetativni materijal za razmnožavanje, mikroorganizmi ili životinje.

(2) Porijeklo proizvoda koji se koristi kao hrana ili hrana za životinje utvrđuje se na osnovu oznake na proizvodu ili na osnovu pratećeg dokumenta koji je priložen ili dostavljen uz proizvod, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane.

(3) Subjekti koji koriste proizvode koji nijesu organski i koji nijesu hrana ili hrana za životinje prilikom kupovine moraju od dobavljača tražiti potvrdu da dostavljeni proizvodi nijesu GMO ili proizvodi proizvedeni od GMO ili proizvedeni pomoću GMO.

Zabrana upotrebe jonizujućeg zračenja Član 11

Zabranjena je upotreba jonizujućeg zračenja u obradi organske hrane ili hrane za životinje, odnosno sirovina koje se koriste u organskoj hrani ili hrani za životinje.

IV. PROIZVODNJA NA POLJOPRIVREDNOM GAZDINSTVU

Opšta pravila za organsku proizvodnju na poljoprivrednom gazdinstvu Član 12

(1) Cjelokupnim poljoprivrednim gazdinstvom na kome se obavlja organska proizvodnja upravlja se u skladu sa pravilima organske proizvodnje.

(2) Izuzetno, poljoprivredno gazdinstvo može biti podijeljeno na proizvodne jedinice ili uzgajališta akvakulture, s tim što se svim proizvodnim jednicima odnosno uzgajalištima ne upravlja u skladu sa pravilima organske proizvodnje.

(3) Na odvojenim proizvodnim jednicima odnosno uzgajalištima akvakulture iz stava 2 ovog člana:

- u slučaju uzgoja životinja moraju se uporedo uzgajati različite vrste životinja;
- u uzgajalištima akvakulture mogu se uzgajati iste vrste pod uslovom da su lokacije uzgajališta na odgovarajući način razdvojene;

- u biljnoj proizvodnji uporedo se moraju uzgajati različite biljne sorte, koje se međusobno mogu lako razlikovati.

(4) U slučajevima iz stava 3 ovog člana proizvodne površine, životinje i proizvodi iz organske proizvodnje moraju se odvojiti od proizvodnje koja nije organska i voditi odvojene evidencije o tim proizvodnjama.

Pravila za organsku biljnu proizvodnju

Član 13

(1) U organskoj biljnoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona primjenjuju se i sljedeća pravila:

- 1) postupci obrade zemljišta i uzgoja bilja kojima se održava ili povećava sadržaj organskih materija u zemljištu, povećava stabilnost i biodiverzitet zemljišta i sprječava sabijanje i erozija zemljišta;
- 2) plodnost i biološka aktivnost zemljišta održava se i povećava višegodišnjim plodoredom usjeva, uključujući leguminoze i drugo bilje koje se koristi kao zeleništvo, kao i upotrebom stajskog đubriva ili organskog materijala, po mogućnosti kompostiranog, iz organske proizvodnje;
- 3) upotreba biodinamičkih preparata je dozvoljena;
- 4) đubriva i oplemenjivači zemljišta mogu se koristiti samo ako su odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona;
- 5) zabranjena je upotreba mineralnih azotnih đubriva;
- 6) tehnike koje se primjenjuju u biljnoj proizvodnji moraju da spriječe ili smanje zagađenje životne sredine na najmanju moguću mjeru;
- 7) štetni organizmi, bolesti i korovi suzbijaju se i kontrolišu korišćenjem prirodnih neprijatelja, izborom vrsta i sorti, plodoredom, tehnikama uzgoja i termičkom obradom;
- 8) sredstava za zaštitu bilja iz člana 17 ovog zakona mogu se koristiti ukoliko je utvrđeno da je određeni usjev ugrožen;
- 9) za proizvodnju proizvoda, osim sjemena i sadnog materijala, koristi se samo sjeme i sadni materijal iz organske proizvodnje i za tu namjenu majka biljka u slučaju sjemena, odnosno matična biljka u slučaju sadnog materijala, mora da bude proizvedena u skladu sa ovim zakonom najmanje jednu generaciju, odnosno u slučaju višegodišnjih usjeva, najmanje dvije vegetacione sezone;
- 10) proizvodi za čišćenje i dezinfekciju u biljnoj proizvodnji koriste se samo ako su odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona.

(2) Sakupljanje divljih biljnih vrsta i njihovih djelova, koji rastu u prirodnom okruženju, šumama i poljoprivrednim područjima, smatra se organskom proizvodnjom pod uslovom da:

- ta područja u periodu od najmanje tri godine prije sakupljanja nijesu bila tretirana drugim proizvodima osim onim čija je upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu s članom 17 ovog zakona;
- sakupljanje ne utiče na stabilnost prirodnog staništa ili na održavanje vrsta u području sakupljanja.

(3) Bliža pravila i uslove za biljnu proizvodnju propisuje organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Pravila za organsku stočarsku proizvodnju

Član 14

(1) U organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona primjenjuju se i sljedeća pravila:

1) za porijeklo životinja:

- životinje u organskoj proizvodnji moraju biti rođene i uzgojene na organskim gazdinstvima;
- za potrebe razmnožavanja mogu se pod posebnim uslovima na gazdinstvo dopremiti životinje koje nijesu organski uzgojene i te životinje i njihovi proizvodi mogu se smatrati organskim nakon isteka prelaznog perioda iz člana 18 ovog zakona;
- životinje koje se nalaze na gazdinstvu na početku prelaznog perioda i njihovi proizvodi mogu se smatrati organskim nakon isteka prelaznog perioda iz člana 18 ovog zakona;

2) za uzgojnu praksu i uslove držanja životinja:

- lice koje se stara o životinjama mora da poseduje osnovna znanja i vještine o zdravstvenim potrebama i dobrobiti životinja;
- postupci uzgoja, uključujući i broj životinja po jedinici površine, kao i uslovi smještaja moraju da obezbijede razvojne, fiziološke i etološke potrebe životinja;
- životinje moraju imati stalni pristup otvorenom prostoru, po mogućnosti pašnjacima, ukoliko vremenski uslovi i stanje zemljišta to dopuštaju, osim ako posebnim propisima nijesu određena ograničenja i obaveze koje se odnose na zaštitu zdravlja ljudi i životinja;
- broj životinja mora se ograničiti da ne bi došlo do prekomjerne ispaše, izrovanosti zemljišta, erozije ili zagađenja koje prouzrokuju životinje ili koje je posljedica prenošenja njihovog đubriva;
- životinje iz organskog uzgoja moraju se držati odvojeno od ostalih životinja;
- ispaša životinja iz organskog uzgoja na zajedničkim površinama i ispaša životinja koje nijesu iz organskog uzgoja na organskim površinama dozvoljena je pod određenim ograničavajućim uslovima;
- zabranjeno je vezivanje ili izolacija životinja osim za pojedinačne životinje na ograničeno vrijeme i ako je to opravdano radi bezbjednosti, dobrobiti životinja ili iz veterinarskih razloga;
- trajanje transporta životinja mora biti svedeno na minimum;
- svaka patnja tokom cijelog života životinja, uključujući odstranjivanje djelova tijela i postupke pri klanju, mora se svesti na minimum;
- pčelinjaci se moraju postavljati u područja koja obezbjeđuju izvore nektara i polena od organskih usjeva, prirodne vegetacije šuma ili usjeva koji se tretiraju samo metodama sa niskim uticajem na životnu sredinu i moraju se držati na dovoljnoj udaljenosti od izvora koji mogu dovesti do kontaminacije pčelinjih proizvoda ili ugroziti zdravlje pčela;
- košnice i materijali koji se koriste u pčelarstvu moraju biti uglavnom napravljeni od prirodnih materijala;
- zabranjeno je uništavanje pčela u saću kao metode sakupljanja pčelinjih proizvoda;

3) za razmnožavanje:

- primjenjuju se prirodne metode ali je dozvoljena i vještačka oplodnja;
- razmnožavanje se ne smije podsticati hormonskom terapijom ili sličnim supstancama, osim u slučaju veterinarskog liječenja pojedine životinje;
- ne smiju se koristiti drugi oblici vještačkog razmnožavanja kao što su kloniranje ili transfer embriona;

- moraju se odabrati odgovarajuće rase, kako bi se izbjeglo sprječavanje patnje i odstranjivanje dijelova tijela životinja;
- 4) za hranu za životinje:
- hrana za životinje se obezbjeđuje prvenstveno sa gazdinstva na kojem se životinje uzgajaju ili sa drugih organskih poljoprivrednih gazdinstava na istom području;
  - životinje se moraju hraniti organskom hranom za životinje koja ispunjava nutritivne potrebe životinja u različitim fazama njihovog razvoja, s tim da dio obroka može sadržati hranu za životinje sa gazdinstva koje se nalazi u prelaznom periodu;
  - životinje, osim pčela, moraju da imaju stalni pristup pašnjacima ili kabastoj hrani;
  - sastojci biljnog, životinjskog i mineralnog porijekla, aditivi za hranu za životinje, određeni proizvodi koji se koriste u ishrani životinja i pomoćna sredstva za preradu, koji nijesu organski, koriste se samo ako je njihova upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 17 ovog zakona;
  - ne smiju se koristiti stimulatori rasta i sintetičke aminokiseline;
  - sisančad se moraju hraniti prirodnim, po mogućnosti majčinih mlijekom;
- 5) za prevenciju bolesti i veterinarsko liječenje:
- prevencija bolesti se zasniva na izboru rasa i sojeva, postupcima uzgoja, visokokvalitetnoj hrani za životinje i tjelesnoj aktivnosti životinja, odgovarajućem broju životinja po jedinici površine, kao i odgovarajućem smještaju u higijenskim uslovima;
  - bolest se liječi odmah radi izbjegavanja patnji životinje, a ako upotreba fitoterapeutskih, homeopatskih i drugih proizvoda nije primjerena mogu se koristiti, kada je to neophodno i pod strogim uslovima, hemijski sintetizovani alopatski veterinarsko-medicinski proizvodi, uključujući i antibiotike pri čemu se moraju utvrditi ograničenja u pogledu toka liječenja i perioda karence;
  - dozvoljena je upotreba imunoloških veterinarsko-medicinskih proizvoda;
  - dozvoljeni su tretmani vezani za zaštitu zdravlja ljudi i životinja u skladu sa zakonom;
  - proizvodi namijenjeni za čišćenje i dezinfekciju objekata u kojima se drže životinje mogu se koristiti samo ako je njihova upotreba dozvoljena u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona;
  - u zdravstvenoj zaštiti pčela upotreba antibiotika nije dozvoljena.

(2) Bliža pravila i uslove za stočarsku proizvodnju propisuje Ministarstvo.

Pravila proizvodnje za životinje akvakulture

Član 15

(1) U organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona primjenjuju se i sljedeća pravila:

- 1) za porijeklo životinja akvakulture:
  - organska akvakultura zasniva se na uzgoju mlađi koja potiče iz organskog matičnog jata i iz organskih uzgajališta;
  - ako nije dostupna mlađ iz organskog matičnog jata ili iz organskog uzgajališta na uzgajalište se, pod određenim uslovima, mogu unijeti životinje koje nijesu organski uzgojene;
- 2) za uzgojnu praksu:
  - lice koje se stara o životinjama mora da posjeduje osnovna znanja i vještine o zdravstvenim potrebama i dobrobiti životinja;
  - ishrana, projektovanje objekata, gustina populacije i kvalitet vode, moraju da obezbijede zadovoljavanje razvojnih, fizioloških i etoloških potreba životinja;

- negativan uticaj uzgajališta na životnu sredinu, uključujući i bijeg uzgajanih životinja mora se svesti na minimum;
  - organski uzgajane životinje se drže odvojeno od drugih životinja akvakulture;
  - transport se obavlja u skladu sa propisima kojima se uređuje dobrobit životinja;
  - patnja životinja, uključujući i patnju prilikom klanja, mora se svesti na minimum;
- 3) za razmnožavanje:
- ne smiju se primjenjivati vještačka indukcija poliploidije, vještačka hibridizacija, kloniranje i proizvodnja jednopolnih linija, osim ručnom selekcijom;
  - moraju se odabirati odgovarajuće linije;
  - za upravljanje matičnim jatom, razmnožavanjem i proizvodnjom mlađi moraju se uspostaviti uslovi koji odgovaraju uzgojnoj vrsti;
- 4) za hranu za ribe i rakove:
- ribe i rakovi se moraju hraniti hranom za životinje koja odgovara njihovim nutritivnim potrebama u svim fazama njihovog razvoja;
  - dio hrane biljnog porijekla mora poticati iz organske proizvodnje, a dio dobijen od vodenih životinja mora poticati iz održivog ribolova;
  - sastojci biljnog, životinjskog i mineralnog porijekla, aditivi za hranu za životinje, određeni proizvodi koji se koriste u ishrani životinja i pomoćna sredstva u preradi, koji nijesu organski, koriste se samo ako je njihova upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 17 ovog zakona;
  - ne smiju se koristiti stimulatori rasta i sintetičke aminokiseline;
- 5) za školjke i druge vrste koje ne hrani čovjek, već se hrane prirodnim planktonom:
- životinje koje se hrane filtracijom sve svoje nutritivne potrebe zadovoljavaju u prirodi, osim mlađi koja se uzgaja u mrijestilištima ili uzgajalištima;
- 6) proizvodna područja moraju biti dobrog statusa voda u skladu sa propisima kojima se uređene vode;
- 7) za prevenciju bolesti i veterinarsko liječenje:
- prevencija bolesti se zasniva na držanju životinja u optimalnim uslovima koji se postižu odgovarajućim izborom lokacije uzgajališta, optimalnim projektovanjem uzgajališta, primjenom dobre uzgajivačke i upravljačke prakse, što obuhvata redovno čišćenje i dezinfekciju objekata, visokokvalitetnu hranu za životinje, odgovarajuću gustinu životinja i izbor vrsta i linija;
  - bolest se liječi odmah da životinja ne bi patila, a ako upotreba fitoterapeutskih, homeopatskih i drugih proizvoda nije primerena mogu se koristiti, kada je to neophodno i pod strogim uslovima, hemijski sintetizovani alopatski veterinarsko-medicinski proizvodi, uključujući i antibiotike pri čemu se moraju utvrditi ograničenja u pogledu toka liječenja i perioda karence;
  - dozvoljena je upotreba imunoloških veterinarsko-medicinskih proizvoda;
  - dozvoljeni su tretmani vezani za zaštitu zdravlja ljudi i životinja u skladu sa zakonom;
  - proizvodi namijenjeni za čišćenje i dezinfekciju bazena, kaveza, objekata i opreme u akvakulturi mogu se koristiti samo ako je njihova upotreba dozvoljena u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona.

(2) Bliža pravila i uslove proizvodnje za životinje akvakulture propisuje Ministarstvo.

Pravila proizvodnje za morske alge **Član 16**

(1) Sakupljanje morskih algi i njihovih djelova koje prirodno rastu u moru smatra se organskom proizvodnjom pod uslovom da:

- su područja gdje alge rastu dobrog statusa voda u skladu sa zakonom kojim su uređene vode i da se jestive morske alge sakupljaju u područjima koja ispunjavaju uslove utvrđene zakonom kojim je uređena bezbijednost hrane;
- sakupljanje ne utiče na dugoročnu stabilnost prirodnog staništa ili na održavanje vrsta u području sakupljanja.

(2) Uzgoj morskih algi vrši se u priobalnim područjima čije su ekološke i zdravstvene karakteristike najmanje jednake karakteristikama područja iz stava 1 ovog člana.

(3) U svim fazama proizvodnje, od sakupljanja mladica morskih algi do berbe, primjenjuje se održiva praksa.

(4) Održavanje banke gena vrši se redovnim sakupljanjem mladica morskih algi u prirodi, radi dopunjavanja zaliha gena uzgojenih kultura.

(5) Za proizvodnju morskih algi đubriva se ne smiju upotrebljavati, osim u zatvorenim objektima i samo ako je njihova upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 17 ovog zakona.

(6) Bliža pravila i uslove proizvodnje za morske alge propisuje Ministarstvo.

Proizvodi i supstance koji se koriste u proizvodnji i kriterijumi za njihovo odobravanje **Član 17**

(1) Ministarstvo utvrđuje Listu proizvoda i supstanci koje mogu da se koriste u organskoj proizvodnji (u daljem tekstu: Lista):

- 1) za zaštitu bilja;
- 2) kao đubriva i oplemenjivači zemljišta;
- 3) kao sastojci hrane za životinje biljnog, životinjskog i mineralnog porijekla i određene proizvode koji se koriste u ishrani životinja, koji nijesu organski;
- 4) kao aditivi za hranu za životinje i pomoćna sredstva u preradi;
- 5) kao proizvodi za čišćenje i dezinfekciju bazena, kaveza, zgrada i objekata za uzgoj životinja;
- 6) kao proizvodi za čišćenje i dezinfekciju objekata i uređaja koji se upotrebljavaju u biljnoj proizvodnji, uključujući i skladišta na poljoprivrednom gazdinstvu.

(2) Odobravanje proizvoda i supstanci iz stava 1 ovog člana vrši Ministarstvo ako:

- 1) je njihova upotreba neophodna za održivu proizvodnju i upotrebu kojoj su namijenjeni;
- 2) su svi proizvodi i supstance biljnog, životinjskog, mikrobiološkog ili mineralnog porijekla, osim u slučaju kada proizvodi ili supstance iz takvih izvora nijesu dostupni u dovoljnim količinama, ili nijesu odgovarajućeg kvaliteta, ili u slučaju da na raspolaganju nema alternativnih proizvoda i supstanci;
- 3) se proizvodi iz stava 1 tačka 1 ovog člana upotrebljavaju samo pod sljedećim uslovima:
  - ako je njihova upotreba neophodna za kontrolu štetnih organizama ili određene bolesti za koju nijesu dostupna druga biološka, fizička ili uzgojna rješenja, odnosno uzgojne prakse ili druge efikasne prakse upravljanja;
  - ako proizvodi nijesu biljnog, životinjskog, mikrobiološkog ili mineralnog porijekla i nijesu identični svom prirodnom obliku, mogu biti odobreni samo ako uslovi njihove upotrebe isključuju neposredan kontakt s jestivim djelovima biljaka;

- 4) proizvodi iz stava 1 tačka 2 ovog člana mogu se odobriti samo ako je njihova upotreba neophodna za postizanje ili održavanje plodnosti zemljišta ili za ispunjavanje posebnih zahtjeva u ishrani biljaka ili za specifične svrhe u pogledu poboljšanja zemljišta;
- 5) proizvodi iz stava 1 tač. 3 i 4 ovog člana mogu se odobriti za upotrebu pod uslovom da:
  - su ti proizvodi neophodni za očuvanje zdravlja, dobrobiti i vitalnosti životinja i doprinose odgovarajućoj ishrani koja zadovoljava fiziološke i etološke potrebe određene vrste ili je nemoguće proizvesti ili sačuvati hranu za životinje bez upotrebe tih supstanci;
  - hrana za životinje mineralnog porijekla, elementi u tragovima, vitamini ili provitamini moraju biti prirodnog porijekla, a u slučaju da te supstance nijesu dostupne, može se odobriti upotreba odgovarajućih hemijskih supstanci sa istim efektom.

(3) Uslove za upotrebu proizvoda i supstanci iz stava 1 ovog člana, način njihove upotrebe, doziranje i rok u kojem se mogu upotrebljavati za poljoprivredne proizvode propisuje Ministarstvo.

(4) Lista iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

Prelazni period (konverzija) **Član 18**

(1) Postupak uključivanja subjekta u organsku proizvodnju pokreće se prijavom koju subjekat podnosi kontrolnom tijelu.

(2) Na osnovu prijave iz stava 1 ovog člana subjekat i kontrolno tijelo zaključuju ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije u organskoj proizvodnji.

(3) Od dana zaključivanja ugovora iz stava 2 ovog člana počinje prelazni period.

(4) Na poljoprivrednom gazdinstvu na kome je otpočela organska proizvodnja, primjenjuju se sljedeća pravila:

- 1) u toku prelaznog perioda primjenjuju se pravila utvrđena ovim zakonom;
- 2) prelazni periodi utvrđuju se prema vrsti biljne ili stočarske proizvodnje;
- 3) na gazdinstvu ili proizvodnoj jedinici koja je jednim dijelom pod organskom proizvodnjom a drugim dijelom u prelaznom periodu, subjekat mora odvojeno držati životinje, organske proizvode od proizvoda proizvedenih u prelaznom periodu i voditi evidenciju kojom to može dokazati;
- 4) životinje i proizvodi životinjskog porijekla proizvedeni u prelaznom periodu ne smiju se stavljati na tržište odnosno reklamirati sa oznakama iz čl. 24 i 25 ovog zakona.

(5) Dužinu trajanja prelaznog perioda u biljnoj i stočarskoj proizvodnji propisuje Ministarstvo.

Prerada organske hrane za životinje **Član 19**

(1) Prerada organske hrane za životinje mora biti odvojena vremenski ili prostorno od prerade hrane za životinje koja nije organska.

(2) Organske sirovine za hranu za životinje ili sirovine za hranu za životinje iz prelaznog perioda ne smiju ulaziti u sastav organskog proizvoda za ishranu životinja istovremeno sa istim sirovinama koje nijesu iz organske proizvodnje.

(3) Sirovine koje se koriste u preradi organske hrane za životinje ne smiju se tretirati hemijsko sintetičkim rastvaračima.

(4) Supstance i postupci kojima se vraćaju svojstva izgubljena u preradi i skladištenju organske hrane, koji otklanjaju posljedice propusta u preradi tih proizvoda ili koji na drugi način mogu da dovedu u zabludu u pogledu prirode proizvoda ne smiju se koristiti.

Prerada organske hrane

Član 20

(1) Prerada organske hrane mora biti vremenski ili prostorno odvojena od prerade hrane koja nije organska.

(2) Prerada organske hrane vrši se pod sljedećim uslovima:

- 1) hrana mora biti proizvedena uglavnom od sastojaka poljoprivrednog porijekla, pri čemu se dodata voda i kuhinjska so ne uzimaju u obzir;
- 2) aditivi, pomoćna sredstva u preradi, arome, voda, so, preparati od mikroorganizama i enzima, minerali, elementi u tragovima, vitamini, kao i aminokiseline i drugi mikronutrijenti u hrani za posebne nutritivne potrebe mogu se koristiti samo ako je njihova upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 22 ovog zakona;
- 3) poljoprivredni sastojci koji nijesu organski mogu se upotrebljavati samo ako je njihova upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 22 ovog zakona;
- 4) organski sastojak ne smije da bude prisutan zajedno sa istim sastojkom koji nije organski ili sa sastojkom iz prelaznog perioda;
- 5) hrana proizvedena od biljaka iz prelaznog perioda mora da sadrži samo jedan biljni sastojak poljoprivrednog porijekla.

(3) Supstance i postupci kojima se vraćaju svojstva izgubljena u preradi i skladištenju organske hrane, koji otklanjaju posljedice propusta u preradi tih proizvoda ili koji na drugi način mogu da dovedu u zabludu u pogledu prirode proizvoda ne smiju se koristiti.

(4) Bliže uslove i pravila za preradu, pakovanje, prevoz i skladištenje organskih proizvoda propisuje Ministarstvo.

Pravila za proizvodnju organskog kvasca

Član 21

(1) Za proizvodnju organskog kvasca upotrebljavaju se samo organski proizvedeni supstrati.

(2) U proizvodnji iz stava 1 ovog člana, drugi proizvodi i supstance mogu se koristiti samo ako je njihova upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 22 ovog zakona.

(3) Organski kvasac ne smije biti prisutan u organskoj hrani ili hrani za životinje zajedno sa kvascem koji nije organski.

Kriterijumi za određene proizvode i supstance u preradi

Član 22

(1) Odobravanje proizvoda i supstanci iz člana 20 stava 2 tač 2 i 3 ovog zakona za upotrebu u organskoj proizvodnji i njihovo stavljanje na Listu iz člana 17 ovog zakona vrši se kada:

- nijesu na raspolaganju druge mogućnosti u skladu sa ovim zakonom;
- bez njihove primjene nije moguće proizvesti, očuvati hranu ili ispuniti dijetetske zahtjeve.

(2) Proizvodi i supstance iz stava 1 ovog člana moraju biti prirodnog porijekla i mogu biti podvrgnuti mehaničkim, fizičkim, enzimskim ili mikrobiološkim procesima, osim u slučaju kada ti proizvodi i supstance nijesu dostupni na tržištu u dovoljnim količinama ili odgovarajućeg kvaliteta.

Izuzeci od pravila proizvodnje

Član 23

(1) Ministarstvo može odobriti izuzetke od pravila proizvodnje utvrđenih ovim zakonom.

(2) Izuzeci iz stava 1 ovog člana moraju biti svedeni na minimum i prema potrebi vremenski ograničeni, a odobravaju se samo ako:

- 1) su neophodni za započinjanje ili održavanje organske proizvodnje na gazdinstvima sa klimatskim, geografskim ili strukturnim ograničenjima;
- 2) je neophodno obezbijediti pristup hrani za životinje, sjemenu i sadnom materijalu, živim životinjama i drugim inputima, ukoliko takvi inputi nijesu dostupni na tržištu kao organski ;
- 3) je potrebno obezbijediti pristup sastojcima poljoprivrednog porijekla, ukoliko takvi sastojci nijesu dostupni na tržištu kao organski;
- 4) su neophodni radi rješavanja posebnih problema koji se odnose na upravljanje u organskom stočarstvu;
- 5) su neophodni u vezi sa korišćenjem proizvoda i supstanci u preradi iz člana 20 stav 2 tačka 2 ovog zakona radi obezbjeđivanja proizvodnje organskih proizvoda;
- 6) je neophodno sprovesti mjere radi nastavka ili ponovnog otpočinjanja organske proizvodnje u slučaju elementarnih nepogoda;
- 7) je neophodno korišćenje aditiva za hranu i drugih supstanci iz člana 20 stav 2 tačka 2 ovog zakona ili aditiva za hranu za životinje i pomoćna sredstva u preradi iz člana 17 stav 1 tačka 4 ovog zakona ukoliko nijesu dostupna na tržištu u drugom obliku isključujući proizvedene pomoću GMO;
- 8) je korišćenje aditiva za hranu i drugih supstanci iz člana 20 stav 2 tačka 2 ovog zakona ili aditiva za hranu za životinje iz člana 17 stav 1 tačka 4 ovog zakona propisana posebnim propisom.

V. OZNAČAVANJE

Upotreba izraza koji se odnose na organsku proizvodnju Član 24

(1) Izrazi „organski“, „ekološki“, „biološki“ ili njihove skraćenice kao što su „bio“ ili „eko“, sami ili u kombinaciji, mogu se koristiti za označavanje i reklamiranje proizvoda koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom.

(2) Za označavanje i reklamiranje živih ili neprerađenih poljoprivrednih proizvoda izrazi koji se odnose na organsku proizvodnju mogu se koristiti samo ako su svi sastojci tog proizvoda proizvedeni u skladu sa pravilima utvrđenim ovim zakonom.

(3) Izrazi iz stava 1 ovog člana ne smiju se upotrebljavati u označavanju, reklamiranju i pratećim dokumentima proizvoda koji ne ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.

(4) Zabranjeno je korišćenje bilo kakvih izraza, uključujući izraze u okviru robnih marki, kao i označavanje i reklamiranje na način koji može dovesti u zabludu potrošača ili korisnika sugerišući da proizvod ili njegovi sastojci ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom.

(5) Zabranjeno je korišćenje izraza iz stava 1 ovog člana za proizvod koji se mora označiti ili reklamirati kao proizvod koji sadrži GMO, sastoji se od GMO ili je proizveden od GMO.

(6) Za prerađenu hranu mogu se koristiti izrazi iz stava 1 ovoga člana:

- 1) u nazivu hrane, pod uslovima da:
  - je prerađena hrana u skladu sa članom 20 ovog zakona;
  - najmanje 95% mase proizvoda čine organski sastojci poljoprivrednog porijekla;
- 2) samo u spisku sastojaka, ako je hrana u skladu sa članom 20 st. 1 i 2 tač. 1,2 i 4 ovog zakona;
- 3) u spisku sastojaka i u istom vidnom polju kao i naziv hrane, pod uslovom da:
  - je glavni sastojak proizvod lova ili ribolova;
  - sadrži druge sastojke poljoprivrednog porijekla koji su svi organski;
  - je hrana u skladu sa članom 20 st. 1 i 2 tač. 1,2 i 4 ovog zakona.

(7) U spisku sastojaka mora biti navedeno koji su sastojci organski.

(8) U slučajevima iz stava 6 tač. 2 i 3 ovoga člana, izrazi koji upućuju na organsku proizvodnju mogu se odnositi samo na organske sastojke i na spisku sastojaka mora biti naveden ukupan procenat organskih sastojaka u odnosu na ukupnu količinu sastojaka poljoprivrednog porijekla.

(9) Izrazi i procenat iz stava 8 ovoga člana moraju biti iste boje, veličine i tipa slova kao i drugi navodi u spisku sastojaka.

Obaveze u označavanju Član 25

Kada se koriste izrazi iz člana 24 stav 1 ovoga zakona:

- pri označavanju proizvoda se mora navesti naziv i kod kontrolnog tijela čijoj kontroli podliježe subjekat kod kojeg je obavljena završna faza proizvodnje ili pripreme i broj sertifikata;

- na ambalaži upakovane hrane mora biti znak organske proizvodnje iz člana 26 ovog zakona.

Znak organske proizvodnje

Član 26

(1) Znak organske proizvodnje (u daljem tekstu: logo) koristi se pri označavanju, reklamiranju i prezentaciji proizvoda koji ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom.

(2) Logo se ne smije upotrebljavati za proizvode u prelaznom periodu i hranu iz člana 24 stav 6 tač. 2 i 3 ovoga zakona.

(3) Sadržaj, veličinu i oblik loga iz stava 1 ovoga člana propisuje Ministarstvo.

Posebni zahtjevi za označavanje

Član 27

Način označavanje organske hrane za životinje, proizvoda biljnog porijekla iz prelaznog perioda, sjemena i sadnog materijala propisuje Ministarstvo.

VI. KONTROLA

Sistem kontrole

Član 28

(1) Organska proizvodnja podliježe stručnoj kontroli.

(2) Učestalost stručne kontrole iz stava 1 ovog člana određuje se na osnovu procjene rizika od nepoštavanja pravila utvrđenih ovim zakonom.

(3) Subjekti podliježu stručnoj kontroli, najmanje jednom godišnje, osim onih koji se bave trgovinom na veliko pakovanom hranom i koji vrše prodaju proizvoda krajnjem potrošaču ili korisniku u skladu sa članom 35 stav 4 ovog zakona.

Uslovi za obavljanje kontrole

Član 29

(1) Stručnu kontrolu može da obavlja pravno lice koje ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom i koje ovlasti Ministarstvo (u daljem tekstu: kontrolno tijelo).

(2) Kontrolno tijelo mora da ispunjava sljedeće uslove:

- 1) da je registrovano u Centralnom registru Privrednih subjekata;
- 2) da je akreditovano u skladu sa standardom MEST EN 45011 odnosno da ima sertifikat o akreditaciji izdat od strane Akreditacionog tijela Crne Gore u skladu sa odgovarajućim crnogorskim, evropskim i međunarodnim standardima;
- 3) da ispunjava uslove u pogledu tehničke opremljenosti i stručnog kadra;
- 4) da ima standardni postupak kontrole koji sprovodi i koji sadrži detaljan opis kontrolnih mjera i mjera predostrožnosti za koje se tijelo obavezuje da će primjenjivati na subjekte koji podliježu njegovoj kontroli;

5) da ima utvrđene mjere koje namjerava da primjenjuje kada ustanovi nepravilnosti i/ili prekršaje.

(3) Na osnovu dostavljenih dokaza o ispunjavanju uslova iz stava 2 ovog člana Ministarstvo donosi rješenje o ovlašćenju kontrolnog tijela za obavljanje kontrole u organskoj proizvodnji.

(4) Kontrolno tijelo u vršenju stručne kontrole mora biti nepristrasno i bez sukoba interesa.

Izveštaj o sprovedenoj kontroli **Član 30**

(1) Kontrolno tijelo dužno je da u roku od 30 dana od završetka kontrole dostavi Ministarstvu izvještaj o sprovedenoj kontroli.

(2) Ako kontrolno tijelo utvrdi nepoštovanje pravila utvrđenih ovim zakonom ili posumnja u poštovanje tih pravila dužno je da bez odlaganja o tome obavijesti Ministarstvo.

(3) Bliže uslove iz člana 29 stav 2 tačka 3 i stava 4 ovog zakona, način i metodologiju za vršenje stručne kontrole u organskoj proizvodnji propisuje Ministarstvo.

Zabrane u davanju ovlašćenja **Član 31**

Kontrolno tijelo ne može da obavlja sljedeće poslove:

- 1) kontrolu i nadzor drugih kontrolnih tijela i
- 2) odobravanje izuzetaka iz člana 23 ovog zakona.

Oduzimanje ovlašćenja **Član 32**

Ministarstvo će kontrolnom tijelu, rješenjem, oduzeti ovlašćenje ukoliko:

- 1) stručnu kontrolu ne izvršava objektivno i nepristrasno;
- 2) nije efikasno u vršenju stručne kontrole;
- 3) ne preduzima mjere u slučaju utvrđenih nepravilnosti od strane subjekata koji su pod njegovom stručnom kontrolom;
- 4) ne ispunjava uslove iz člana 29 st. 2 i 4 ovog zakona i
- 5) ne dostavi Listu subjekata i godišnji izvještaj iz člana 33 ovog zakona.

Lista subjekata **Član 33**

(1) Kontrolno tijelo vodi Listu subjekata koji su pod njegovom kontrolom (u daljem tekstu: Lista subjekata).

(2) Lista subjekata sadrži: naziv i sjedište, odnosno ime i adresu subjekta.

(3) Lista subjekata objavljuje se na web stranici kontrolnog tijela.

(4) Kontrolno tijelo dužno je da, najkasnije do 31. januara tekuće godine, dostavi Ministarstvu Listu subjekata koji su do 31. decembra prethodne godine bili pod njegovom kontrolom i godišnji izvještaj o sprovednim kontrolnim aktivnostima tokom prethodne godine.

(5) Sadržinu, obrazac i način dostavljanja izvještaja iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Evidencija kontrolnih tijela

Člana 34

(1) Ministarstvo vodi evidenciju kontrolnih tijela koja su ovlašćena za obavljanje kontrole u organskoj proizvodnji.

(2) Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se u elektronskoj formi i objavljuje na web stanici Ministarstva.

Obaveze subjekata

Član 35

(1) Subjekt koji proizvodi, priprema, skladišti ili uvozi proizvode iz člana 2 stav 1 ovoga zakona ili koji te proizvode stavlja u promet, prije stavljanja proizvoda u promet, kao organskog proizvoda ili proizvoda iz prelaznog perioda, mora da zaključi ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije iz člana 18 stav 2 ovog zakona.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana odnose se i na izvoznike koji izvoze proizvode proizvedene u skladu sa pravilima utvrđenim ovim zakonom.

(3) Ukoliko subjekat bilo koju aktivnost iz stava 1 ovog člana prenese ugovorom na treće lice, ugovorom prenesene aktivnosti podliježu sistemu kontrole.

(4) Odredbe st. 1,2 i 3 ovog člana ne primjenjuju se na subjekte koji organske proizvode neposredno prodaju krajnjem potrošaču ili korisniku pod uslovom da oni te proizvode ne prerađuju i ne skladište osim na mjestu prodaje, odnosno da ne uvoze te proizvode i da takve aktivnosti nijesu prenijeli ugovorom na treće lice.

Sertifikat

Član 36

(1) Kontrolno tijelo subjektu koji je pod njegovom kontrolom i čiji proizvod ispunjava uslove organske proizvodnje utvrđene ovim zakonom izdaje sertifikat.

(2) Sertifikat mora najmanje da sadrži naziv subjekta, vrstu ili spisak proizvoda i rok važenja sertifikata.

(3) Sadržinu i obrazac sertifikata propisuje Ministarstvo.

Mjere u slučaju nepoštovanja pravila

Član 37

(1) Za proizvode koji ne ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom kontrolno tijelo neće izdati sertifikat.

(2) Proizvodi koji nemaju sertifikat ne mogu biti označeni, reklamirani i prezentovani sa oznakama organske proizvodnje.

(3) Ukoliko kontrolno tijelo utvrdi nepoštovanje pravila utvđenih ovim zakonom, koje ima dugotrajne posljedice, Ministarstvo će na predlog kontrolnog tijela subjektu zabraniti stavljanje u promet proizvoda koji se označavaju ili reklamiraju kao organski za period koji odredi u dogovoru sa kontrolnim tijelom.

(4) Informacije o slučajevima nepoštovanja pravila utvđenih ovim zakona koje utiču na organski status proizvoda moraju se bez odlaganja razmijeniti između kontrolnog tijela i Ministarstva.

Razmjena informacija

Član 38

Ministarstvo i kontrolno tijelo razmjenjuju relevantne informacije o rezultatima sprovednih kontrola sa drugim nadležnim organima i kontrolnim tijelima, radi garancije da je neki proizvod proizveden u skladu sa ovim zakonom.

Registar

Član 39

(1) Organskom proizvodnjom i uvozom organskih proizvoda mogu da se bave subjekti koji su upisani u Registar subjekata u organskoj proizvodnji (u daljem tekstu: Registar).

(2) Registar vodi Ministarstvo.

(3) U Registar se upisuju subjekti koji su zaključili ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije u organskoj proizvodnji iz člana 18 stav 2 ovog zakona.

(4) Bliži sadržaj, način upisa i vođenja Registra propisuje Ministarstvo.

Uvoz organskih proizvoda

Član 40

(1) Organski proizvodi mogu se uvoziti ukoliko ih prati sertifikat kontrolnog tijela koje se nalazi na službenoj listi kontrolnih tijela Evropske unije ili službenoj listi Evropske unije kontrolnih tijela trećih zemalja.

(2) Subjekti koji uvoze organske proizvode koje prati sertifikat kontrolnih tijela koja nijesu na službenim listama iz stava 1 ovoga člana dužni su da pokrenu postupak priznavanja sertifikata kod kontrolnog tijela radi dobijanja potvrde o ekvivalentnosti, u skladu sa članom 41 ovog zakona.

(3) Subjekti koji uvoze organske proizvode dužni su da naznače na carinskim dokumentima da se radi o organskim proizvodima.

(4) Organski proizvodi iz uvoza moraju biti upakovani i zatvoreni na način koji sprečava zamjenu njihove sadržine i imati jasno vidljivu oznaku kojom se obilježava organski proizvod u zemlji porijekla.

(5) Organ uprave nadležan za poslove carina dužan je da Ministarstvu dostavlja izvještaj o uvozu organskih proizvoda koji sadrži: zemlju porijekla, naziv uvoznika, vrstu i količinu uvezenih organskih proizvoda, najkasnije do 31. marta tekuće, za prethodnu godinu.

Ekvivalentnost

Član 41

(1) Sertifikovani organski proizvodi iz člana 40 stav 2 ovog zakona mogu se staviti u promet ako kontrolno tijelo, u postupku priznavanja sertifikata, utvrdi da:

- 1) je proizvod proizveden u skladu sa pravilima proizvodnje koja su ekvivalentna pravilima utvrđenim članom 9 do 24 ovog zakona;
- 2) su subjekti bili podvrgnuti sistemu kontrole koji je ekvivalentan sistemu kontrole iz čl.28, 29 i 35 ovog zakona.

(2) U postupku priznavanja sertifikata uvoznik je dužan da kontrolnom tijelu dostavi dokumentaciju na osnovu koje može utvrditi da li taj proizvod ispunjava uslove iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana.

(3) Subjektima koji ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana kontrolno tijelo izdaje potvrdu o ekvivalentnosti.

(4) Dokumentaciju iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

VII. NADZOR

Član 42

(1) Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

(2) Inspekcijски nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši organ uprave nadležan za poslove inspekcijskog nadzora, preko poljoprivrednog inspektora.

Ovlašćenja poljoprivrednog inspektora

Član 43

Pored ovlašćenja inspektora utvrđenih zakonom kojim je uređen inspekcijски nadzor, poljoprivredni inspektor ima i ovlašćenja da:

- 1) nadzire rad i ispunjavanje uslove subjekata upisanih u Registar;
- 2) nadzire primjenu pravila u organskoj proizvodnji;
- 3) nadzire način sakupljanja divljih biljnih vrsta i njihovih djelova;
- 4) nadzire preradu organske hrane i hrane za životinje;
- 5) uzima uzorke organskih proizvoda, zemljišta, đubriva, oplemenjivača zemljišta, sredstava za zaštitu bilja i drugih sastojaka koji se primjenjuju u proizvodnji i preradi organskih proizvoda u skladu sa zakonom;
- 6) nadzire označavanje, pakovanje, skladištenje i prevoz proizvoda iz organske proizvodnje;
- 7) provjerava način vođenja i tačnost podataka u evidencijama koje je subjekt dužan voditi na osnovu ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega;

- 8) nadzire rad kontrolnih tijela u primjeni ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega;
- 9) obavijesti drugi nadležni organ ako utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propisi iz djelokruga drugog nadležnog organa.

Upravne mjere i radnje poljoprivrednog inspektora

Član 44

Pored upravnih mjera i radnji utvrđenih zakonom kojim je uređen inspekcijski nadzor, poljoprivredni inspektor je obavezan da preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje

- 1) privremeno zabrani proizvodnju, korišćenje znaka organske proizvodnje i stavljanja u promet proizvoda označenog s oznakama koje upućuju na organsku proizvodnju, a za koje utvrdi da su proizvedeni na način koji je u suprotnosti sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu njega;
- 2) rješenjem, privremeno zabrani rad kontrolnog tijela ako utvrdi da ono ne ispunjava uslove iz člana 29 st. 2 i 4 ovog zakona, do konačne odluke Ministarstva o oduzimanju ovlašćenja.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Član 45

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 12.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) u organskoj proizvodnji upotrebljava GMO i proizvode proizvedene od ili pomoću GMO kao hranu, hranu za životinje, pomoćna sredstva u preradi, sredstva za zaštitu bilja, đubriva, oplemenjivači zemljišta, sjemena, vegetativni materijal za razmnožavanje, mikroorganizmi ili životinje (član 10 stav 1);
- 2) subjekti koji koriste proizvode koji nijesu organski i koji nijesu hrana ili hrana za životinje prilikom kupovine od dobavljača ne traži potvrdu da dostavljeni proizvodi nijesu GMO ili proizvodi proizvedeni od GMO ili proizvedeni pomoću GMO (član 10 stav 3);
- 3) upotrebljava jonizujuće zračenje u obradi organske hrane, hrane za životinje ili sirovina koje se koriste u organskoj hrani ili hrani za životinje (član 11);
- 4) za označavanje i reklamiranje živih ili neprerađenih poljoprivrednih proizvoda koristi izraze koji se odnose na organsku proizvodnju, a svi sastojci tog proizvoda nijesu proizvedeni u skladu sa pravilima utvrđenim ovim zakonom (član 24 stav 2);
- 5) upotrebljava izraze iz člana 24 stava 1 ovog zakona u označavanju, reklamiranju i pratećim dokumentima proizvoda koji ne ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom (član 24 stav 3);
- 6) koristi bilo kakve izraze, uključujući izraze u okviru robnih marki, kao i označava i reklamira na način koji može dovesti u zabludu potrošača ili korisnika, sugerišući da proizvod ili njegovi sastojci ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom (član 24 stav 4);
- 7) koristi izraze iz člana 24 stava 1 ovog zakona za proizvod koji se mora označiti ili reklamirati kao proizvod koji sadrži GMO, sastoji se od GMO ili je proizveden od GMO (član 24 stav 5);
- 8) pri označavanju proizvoda nije naveden naziv i kod kontrolnog tijela čijoj kontroli podliježe subjekat kod kojeg je obavljena završna faza proizvodnje ili pripreme i broj sertifikata (član 25 stav 1 alineja 1);
- 9) na ambalaži upakovane hrane nema znaka organske proizvodnje iz člana 26 ovog zakona (član 25 stav 1 alineja 2);

- 10) se znak organske proizvodnje (u daljem tekstu: logo) koristi pri označavanju, reklamiranju i prezentaciji proizvoda koji ne ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom (član 26 stav 1);.
- 11) se logo upotrebljava za proizvode u prelaznom periodu i hranu iz člana 24 stav 6 tač. 2 i 3 ovoga zakona (član 26 stav 2);

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 2.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 5.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 1.500 eura.

(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, osim novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta.

Član 46

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 10.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) koristi đubriva i oplemenjivače zemljišta koji nijesu odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona (član 13 stav 1 tač.4);
- 2) upotrebljava mineralna azotna đubriva (član 13 stav 1 tačka 5);
- 3) koristi sredstva za zaštitu bilja iz člana 17 ovog zakona a nije utvrđeno da je određeni usjev ugrožen (član 13 stav 1 tačka 8);
- 4) u organskoj proizvodnji koristi proizvode i supstance koji se ne nalaze na Listi iz člana 17 st. 1 ovog zakona i suprotno utvrđenim ciljevima, načelima i zahtjevima organske proizvodnje iz člana 17 stav 2;
- 5) u spisku sastojaka nijesu navedeni sastojci koji su organski (član 24 stav 7);
- 6) koristi izraze iz člana 24 stav 1 ovog zakona i pri označavanju proizvoda ne navede naziv i kod kontrolnog tijela čijoj kontroli podliježe subjekat kod kojeg je obavljena završna faza proizvodnje ili pripreme i broj sertifikata (član 25 stav 1 alineja 1);
- 7) koristi izraze iz člana 24 stav 1 ovog zakona i na ambalaži upakovane hrane nema znaka organske proizvodnje iz člana 26 ovog zakona (član 25 stav 1 alineja 2);
- 8) znak organske proizvodnje (logo) koristi pri označavanju, reklamiranju i prezentaciji proizvoda koji ne ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom (član 26 stav 1);
- 9) organsku proizvodnju ne podvrgne stručnoj kontroli (član 28 stav 1);
- 10) obavlja kontrolu i nadzor drugih kontrolnih tijela i odobrava izuzetke iz člana 23 ovog zakona (član 31);
- 11) proizvodi, priprema, skladišti, uvozi ili izvozi proizvode iz člana 2 stav 1 ovoga zakona ili te proizvode stavlja u promet, a prije stavljanja proizvoda u promet, kao organskog proizvoda ili proizvoda iz prelaznog perioda nije zaključio ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije iz člana 18 stav 2 ovog zakona (član 35 stav 1);
- 12) uvozi organske proizvode koje ne prati sertifikat kontrolnog tijela koje se nalazi na službenoj listi kontrolnih tijela Evropske unije ili službenoj listi Evropske unije kontrolnih tijela trećih zemalja (član 40 stav 1);
- 13) uvozi organske proizvode koje prati sertifikat kontrolnih tijela koja nijesu na službenim listama iz 40 stava 1 ovoga zakona i ne pokrene postupak priznavanja sertifikata kod kontrolnog tijela, radi dobijanja potvrde o ekvivalentnosti, u skladu sa članom 41 ovog zakona (član 40 stav 2);

- 14) uvozi organske proizvode i ne naznači na carinskim dokumentima da se radi o organskim proizvodima (član 40 stav 3)
- 15) organski proizvodi iz uvoza nijesu upakovani i zatvoreni na način koji sprečava zamjenu njihove sadržine (član 40 stav 4);
- 16) sertifikovani organski proizvode iz člana 40 stav 2 ovog zakona stavi u promet a kontrolno tijelo, u postupku priznavanja sertifikata, nije utvrdilo da je proizvod proizveden u skladu sa pravilima proizvodnje koja su ekvivalentna pravilima utvrđenim članom 9 do 24 ovog zakona ili da subjekti nijesu bili podvrgnuti sistemu kontrole koji je ekvivalentan sistemu kontrole iz čl. 28, 29 i 35 ovog zakona (član 41 stav 1);
- 17) u postupku priznavanja sertifikata uvoznik nije kontrolnom tijelu dostavio dokumentaciju na osnovu koje može utvrditi da li taj proizvod ispunjava uslove iz člana 41 stav 1 ovog zakona (član 41 stav 2);
- 18) subjektima koji ne ispunjavaju uslove iz člana 41 stava 1 ovog zakona kontrolno tijelo izda potvrdu o ekvivalentnosti (član 41 stav 3).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 1.500 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 3.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 1.000 eura.

(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, osim novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta.

Član 47

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 5000 eura do 10.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne primjenjuje opšta pravila za organsku proizvodnju na poljoprivrednom gazdinstvu iz člana 12 ovog zakona;
- 2) za proizvodnju proizvoda, osim sjemena i sadnog materijala, ne koristi sjeme i sadni materijal iz organske proizvodnje i za tu namjenu majka biljka u slučaju sjemena, odnosno matična biljka u slučaju sadnog materijala nije proizvedena u skladu sa ovim zakonom najmanje jednu generaciju, odnosno, u slučaju višegodišnjih usjeva, najmanje dvije vegetacione sezone (član 13 stav 1 tačka 9);
- 3) sakuplja divlje biljne vrste i njihove djelove, koji rastu u prirodnom okruženju, šumama i poljoprivrednim područjima, a ta su područja u periodu od najmanje tri godine prije sakupljanja bila tretirane drugim proizvodima osim onim čija je upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu s članom 17 ovog zakona i to sakupljanje utiče na stabilnost prirodnog staništa ili na održavanje vrsta u području sakupljanja (član 13 stav 2);
- 4) u organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za porijeklo životinja (član 14 stav 1 tačka 1);
- 5) u organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za uzgojnu praksu i uslove držanja životinja (član 14 stav 1 tačka 2);
- 6) u organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za razmnožavanje (član 14 stav 1 tačka 3);

- 7) u organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za hranu za životinje (član 14 stav 1 tačka 4);
- 8) u organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za prevenciju bolesti i veterinarsko liječenje (član 14 stav 1 tačka 5);
- 9) u organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za porijeklo životinja akvakulture (član 15 stav 1 tačka 1);
- 10) u organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za uzgojnu praksu (član 15 stav 1 tačka 2);
- 11) u organskom uzgoju akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za razmnožavanje (član 15 stav 1 tačka 3);
- 12) u organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za hranu za ribe i rakove (član 15 stav 1 tačka 4);
- 13) u organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za školjke i druge vrste koje ne hrani čovjek, već se hrane prirodnim planktonom (član 15 stav 1 tačka 5);
- 14) u organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za proizvodna područja koja nijesu dobrog statusa voda u skladu sa propisima kojima su uređene vode (član 15 stav 1 tačka 6);
- 15) u organskom uzgoju životinja akvakulture pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuje i pravila za prevenciju bolesti i veterinarsko liječenje (član 15 stav 1 tačka 7);
- 16) za proizvodnju morskih algi van zatvorenih objekata upotrebljava đubriva i ako njihova upotreba u organskoj proizvodnji nije dozvoljena u skladu sa članom 17 ovog zakona (član 16 stav 5);
- 17) prerada organske hrane za životinje nije odvojena vremenski ili prostorno od prerade hrane za životinje koja nije organska (član 19 stav 1);
- 18) organske sirovine za hranu za životinje ili sirovine za hranu za životinje iz prelaznog perioda ulaziti u sastav organskog proizvoda za ishranu životinja istovremeno sa istim sirovinama koje nijesu iz organske proizvodnje (član 19 stav 2);
- 19) sirovine koje se koriste u preradi organske hrane za životinje se tretiraju hemijsko sintetičkim rastvaračima (član 19 stav 3);
- 20) koristi supstance i postupke kojima se vraćaju svojstva izgubljena u preradi i skladištenju organske hrane, koji otklanjaju posledice propusta u preradi tih proizvoda ili koji na drugi način mogu da dovedu u zabludu u pogledu prirode proizvoda (član 19 stav 4);
- 21) prerada organske hrane, vremenski ili prostorno nije odvojena od prerade hrane koja nije organska (član 20 stav 1);
- 22) hrana nije proizvedena uglavnom od sastojaka poljoprivrednog porijekla, pri čemu se dodata voda i kuhinjska so ne uzimaju u obzir (član 20 stav 2 tačka 1);
- 23) se aditivi, pomoćna sredstva u preradi, arome, voda, so, preparati od mikroorganizama i enzima, minerali, elementi u tragovima, vitamini, kao i aminokiseline i drugi mikronutrijenti u hrani za posebne nutritivne potrebe koriste a njihova upotreba u organskoj proizvodnji nije dozvoljena u skladu sa članom 22 ovog zakona (član 20 stav 2 tačka 2);
- 24) se poljoprivredni sastojci, koji nijesu organski, upotrebljavaju, a njihova upotreba u organskoj proizvodnji nije dozvoljena u skladu sa članom 22 ovog zakona (član 20 stav 2 tačka 3);
- 25) je organski sastojak prisutan zajedno sa istim sastojkom koji nije organski ili sa sastojkom iz prelaznog perioda (član 20 stav 2 tačka 4);
- 26) hrana proizvedena od biljaka iz prelaznog perioda ne sadrži samo jedan biljni sastojak poljoprivrednog porijekla (član 20 stav 2 tačka 5);

- 27) za proizvodnju organskog kvasca ne upotrebljavaju samo organski proizvedene supstrate (član 21 stav 1);
- 28) za proizvodnju organskog kvasca koristi druge proizvode i supstance a njihova upotreba u organskoj proizvodnji nije dozvoljena u skladu sa članom 22 ovog zakona (član 21 stav 2);
- 29) je organski kvasac prisutan u organskoj hrani ili hrani za životinje zajedno sa kvascem koji nije organski (član 21 stav 3);

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 1.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 2.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 1.000 eura.

(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, osim novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta.

Član 48

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 eura do 8.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) se u organskoj biljnoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona ne primjenjuju i postupci obrade zemljišta i uzgoja bilja, kojima se održava ili povećava sadržaj organskih materija u zemljištu, povećava stabilnost i biodiverzitet zemljišta i sprječava sabijanje i erozija zemljišta (član 13 stav 1 tačka 1);
- 2) se u organskoj biljnoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona plodnost i biološka aktivnost zemljišta ne održava i ne povećava višegodišnjim plodoredom usjeva, uključujući leguminoze i drugo bilje koje se koristi kao zelenišno đubrivo, kao i upotrebom stajskog đubriva ili organskog materijala, po mogućnosti kompostiranog, iz organske proizvodnje zemljišta (član 13 stav 1 tačka2);
- 3) se u organsku biljnoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona koriste proizvodi za čišćenje i dezinfekciju koji nijesu odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona zemljišta (član 13 stav 1 tačka10);
- 4) se u organskoj stočarskoj proizvodnji pored opštih pravila iz člana 12 ovog zakona koriste proizvodi namijenjeni za čišćenje i dezinfekciju objekata u kojima se drže životinje, a njihova upotreba nije dozvoljena u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 17 ovog zakona (član 14 stav 1 tačka 5 alineja 5);
- 5) subjekat i kontrolno tijelo ne zaključe ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije u organskoj proizvodnji (član 18 stav 2);
- 6) na poljoprivrednom gazdinstvu na kome je otpočela organska proizvodnja u toku prelaznog perioda ne primjenjuju pravila utvrđena ovim zakonom (član 18 stav 4 tačka 1);
- 7) se na poljoprivrednom gazdinstvu na kojem je otpočela organska proizvodnja prelazni period ne utvrđuje prema vrsti biljne ili stočarske proizvodnje (član 18 stav 4 tačka 2);
- 8) na poljoprivrednom gazdinstvu na kojem je otpočela organska proizvodnja ili proizvodnoj jedinici koja je jednim dijelom pod organskom proizvodnjom a drugim dijelom u prelaznim periodu, subjekat ne drži odvojeno organske proizvode od proizvoda

proizvedenih u prelaznom periodu, ne drži životinje odvojeno i ne vodi evidenciju kojom to može dokazati (član 18 stav 4 tačka 3);

- 9) se na poljoprivrednom gazdinstvu na kojem je otpočela organska proizvodnja životinje i proizvodi životinjskog porijekla proizvedeni u prelaznom periodu stavlja na tržište sa oznakama iz čl. 24 i 25 ovog zakona (član 18 stav 4 tačka 4).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 800 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 2.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 800 eura.

Član 49

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 5.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) prestane da ispunjava uslove iz člana 29 st. 2 i 4 ovog zakona;
- 2) u roku od 30 dana od završetka kontrole ne dostavi Ministarstvu izvještaj o sprovedenoj kontroli (član 30 stav 1);
- 3) kontrolno tijelo utvrdi nepoštovanje pravila utvrđenih ovim zakonom ili posumnja u poštovanje tih pravila i bez odlaganja o tome ne obavijesti Ministarstvo (član 30 stav 2);
- 4) subjektu koji nije pod njegovom kontrolom izda sertifikat (član 36 stav 1);
- 5) za proizvode koji ne ispunjavaju uslove organske proizvodnje utvrđene ovim zakonom kontrolno tijelo izda sertifikat (član 37 stav 1);
- 6) su proizvodi koji nemaju sertifikat označeni, reklamirani i prezentovati sa oznakama organske proizvodnje (član 37 stav 2).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 700 eura.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akti

Član 50

(1) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona o organskoj poljoprivredi (»Službeni list RCG«, broj 49/04).

Usklađivanje poslovanja Član 51

Subjekti u organskoj proizvodnji registrovani u skladu sa Zakonom o organskoj poljoprivredi (»Službeni list RCG«, broj 49/04) dužni su da svoje poslovanje usklade sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za stavljanje proizvoda na tržište Član 52

Proizvodi koji su označeni izrazima „ekološki“, „biološki“ ili njihovim skraćenice kao što su „bio“ ili „eko“, a nijesu proizvedeni u skladu sa ovim zakonom mogu se nalaziti na tržištu najduže šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ovlašćivanje kontrolnog tijela Član 53

(1) Za obavljanje poslova stručne kontrole može se ovlastiti kontrolno tijelo koje je u postupku akreditacije, ukoliko to tijelo ispunjava ostale uslove za obavljanje poslova stručne kontrole u skladu sa ovim zakonom.

(2) Postupak akreditacije iz stava 1 ovog člana mora biti završen u roku od godinu dana od dana dobijanja ovlašćenja.

Prestanak propisa Član 54

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o organskoj poljoprivredi (»Službeni list RCG«, broj 49/04) i član 67 Zakona o izmjenama i dopunama zakona kojima su propisane novčane kazne za prekršaje (»Službeni list CG«, broj 40/11).

Stupanje na snagu Član 55

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu Crne Gore«.

O B R A Z L O Ž E N J E

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o organskoj proizvodnji sadržan je u članu 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore, kojim je predviđeno da se zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuju pitanja od interesa za Crnu Goru.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Organska proizvodnja je cjelovit sistem upravljanja u poljoprivredi i proizvodnji hrane koji objedinjava najbolje prakse zaštite životne sredine, visok stepen biodiverziteta, očuvanje prirodnih resursa, primjenu visokih standarda dobrobiti životinja i proizvodne metode koje odgovaraju potrebama onih potrošača koji prednost daju proizvodima proizvedenim uz primjenu prirodnih supstanci i procesa. Prema tome, organska proizvodnja ima dvostruku ulogu u društvu, jer s jedne strane zadovoljava potražnju potrošača za organskim proizvodima, a s druge strane obezbjeđuje javna dobra koja doprinose zaštiti životne sredine i dobrobiti životinja. Pored toga, organska proizvodnja ima veliki značaj za razvoj ruralnih područja, jer daje šansu razvoju porodičnog gazdinstva i malih proizvođača, doprinosi povećanju dohotka na poljoprivrednim gazdinstima i iskorišćavanju potencijala u turizmu.

Propisi koji uređuju sektor organske proizvodnje imaju za cilj stvaranje uslova lojalne konkurenciju i pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta organskih proizvoda, očuvanje i opravdanje povjerenja potrošača u proizvode koji su označeni kao organski, kao i stvaranje uslova pod kojima će ovaj sektor moći da napreduje u skladu sa kretanjima u proizvodnji i na tržištu.

Zakonom o organskoj poljoprivredi („Službeni list RCG“, br. 49/04) uređuje se proizvodnja poljoprivrednih proizvoda u organskoj poljoprivredi, njihova prerada, obilježavanje, pakovanje, skladištenje i transport, kao i druga pitanja od značaja za organsku poljoprivredu.

Osnovu za izradu Zakona o organskoj poljoprivredi i pravilnika kojima su regulisani pojedini aspekti organske poljoprivrede predstavljala je Regulativa Savjeta br. 2092/91, koja je od 1. januara 2009. godine prestala da važi sa donošenjem Regulative Savjeta br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda.

S obzirom da usaglašavanje sa propisima EU u oblasti organske proizvodnje nije moguće izvršiti kroz izmjene i dopune važećih zakonskih odredbi potrebno je donošenje novog zakona.

Ovim zakonom su definisani ciljevi, načela i pravila proizvodnje u uzgoju bilja, životinja u akvakulturi, kao i morskih algi i pravila za sakupljanje divljih biljnih vrsta i njihovih djelova, kao i pravila za proizvodnju prerađene hrane i hrane za životinje.

Zakonom se omogućava fleksibilnost u smislu primjene proizvodnih pravila, radi prilagođavanja lokalnim klimatskim i geografskim uslovima, posebno kada je riječ o poljoprivrednoj praksi i stepenima razvoja. To je razlog da se uvodi primjena izuzetaka od pravila, ali samo pod posebnim uslova koji su jasno definisani ovim zakonom.

Donošenjem novog Zakona o organskoj proizvodnji stvara se osnov za održivi razvoj organske proizvodnje uz obezbjeđivanje efikasnog funkcionisanja tržišta, fer konkurencije, očuvanja povjerenja i zaštite interesa potrošača.

III USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Prilikom izrade teksta zakona korišćeni su sljedeći EU propisi:

32007R0834

Regulativa Savjeta (EZ) br. 834/2007 od 28. juna 2007. o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda i o prestanku važenja Regulative (EEZ) br. 2092/91 (Council Regulation (EC) No 834/2007 of 28 June 2007 on organic production and labelling of organic products and repealing Regulation (EEC) No 2092/91)

Djelimično usklađeno / partly harmonized;

32008R0889

Regulativa Komisije (EZ) br. 889/2008 od 5. septembra 2008. kojom se propisuju detaljna pravilima za sprovođenje Regulativa Savjeta (EZ) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda u pogledu organske proizvodnje, označavanja i kontrole (Commission Regulation (EC) No 889/2008 of 5 September 2008 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 834/2007 on organic production and labelling of organic products with regard to organic production, labelling and control)

Djelimično usklađeno / partly harmonized;

32008R1235

Regulativa Komisije (EZ) br. 1235/2008 od 8. decembra 2008. kojom se propisuju detaljna pravila za sprovođenje Regulative Savjeta (EZ) br. 834/2007 o organizaciji uvoza organskih proizvoda iz trećih zemalja (Commission Regulation (EC) No 1235/2008 of 8 December 2008 laying down detailed rules for implementation of Council Regulation (EC) No 834/2007 as regards the arrangements for imports of organic products from third countries)

Djelimično usklađeno / partly harmonized.

IV OBJAŠNENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Ovim zakonom uređuju se pitanja koja se odnose na opšte ciljeve i načela organske proizvodnje, pravila proizvodnje, proizvodnju na poljoprivrednom gazdinstvu, označavanje, sistem kontrole, inspeksijski nadzor i kaznene odredbe.

U okviru poglavlja II. definisani su opšti ciljevi i opšta načela organske proizvodnje. Opšti ciljevi organske proizvodnje su uspostavljanje održivog sistema upravljanja u poljoprivredi i proizvodnja različitih vrsta hrane i drugih poljoprivrednih proizvoda koji odgovaraju zahtjevima potrošača za proizvodima proizvedenim primjenom postupaka koji ne ugrožavaju životnu sredinu, zdravlje ljudi, zdravlje biljaka i zdravlje i dobrobit životinja.

Organska proizvodnja zasniva se na sljedećim opštim načelima: upravljanje biološkim procesima zasnovanim na ekološkim sistemima, korišćenje prirodnih resursa iz tog sistema primjenom propisanih metoda, ograničenje upotreba spoljašnjih inputa, strogo ograničena upotrebe hemijski sintetizovanih inputa na izuzetne slučajeve, prilagođavanje pravila organske proizvodnje uzimajući u obzir sanitarno stanje, regionalne klimatske razlike i lokalne uslove, stepen razvoja i specifične metode uzgoja.

Čl. 6,7 i 8 ovog zakona definisana su posebna načela koja se uz poštovanje opštih načela, primjenjuju na primarnu proizvodnju, preradu organske hrane i preradu organske hrane za životinje.

U poglavlju III. definisani su opšti zahtjevi kojih se moraju pridržavati svi proizvođači u organskoj proizvodnji, kao i zabrane upotrebe GMO i jonizujućeg zračenja.

U poglavlju IV. definisana su opšta pravila za proizvodnju na poljoprivrednom gazdinstvu, pravila za organsku biljnu proizvodnju, pravila za organsku stočarsku proizvodnju, pravila za uzgoj životinja akvakulture i morske alge.

Proizvodna pravila u organskoj proizvodnja bilja doprinose očuvanju životne sredine, plodnosti i stabilnosti zemljišta, kao i sprečavanju sabijanja i erozije zemljišta. Ključni činioci sistema upravljanja organskom proizvodnjom bilja su upravljanje plodnošću zemljišta izborom vrsta i sorti, višegodišnjim plodoredom, recikliranjem organskih materijala i pravilnim izborom agrotehničkih mjera. Đubriva, oplemenjivači zemljišta i proizvodi za zaštitu bilja mogu se koristiti samo ukoliko su u skladu s ciljevima i načelima organske proizvodnje.

Organski uzgoj životinja ključan je za organizaciju poljoprivredne proizvodnje na organskom gazdinstvu, zato što obezbjeđuje neophodne organske i hranjive materije u zemljištu i shodno tome doprinosi poboljšanju zemljišta i razvoju održive poljoprivrede. Organski uzgoj životinja zasniva se na poštovanju visokih standarda dobrobiti životinja i na zadovoljavanju posebnih potreba životinja u odnosu na njihovu vrstu, dok se upravljanje zdravljem životinja zasniva na prevenciji bolesti. S tim u vezi, neophodna je posvetiti posebnu pažnju uslovima smještaja životinja, uzgojnoj praksi i broju životinja po jedinici površine. Takođe, pri izboru rasa treba uzeti u obzir njihovu sposobnost prilagođavanja lokalnim uslovima.

Članom 17 utvrđena je Lista proizvoda i supstanci koje mogu da se koriste u organskoj proizvodnji a njihovo odobravanje uslovljeno je ciljevima i načelima organske proizvodnje iz poglavlja II. ovog zakona, kao i precizno definisanim opštim i specifičnim zahtjevima, koji se ocjenjuju kao cjelina.

Članom 18 utvrđena su pravila za otpočinjanje prelaznog perioda u organskoj proizvodnji, primjena pravila tokom prelaznog perioda i utvrđivanje trajanja prelaznog perioda prema vrsti stočarske i biljne proizvodnje.

Čl. 20- 23 utvrđeni su uslovi i pravila za preradu organske hrane, proizvodnju organskog kvasca, kriterijumi za određene proizvode i supstance u preradi, kao i Izuzeci od pravila proizvodnje.

Pravila u preradi organske hrane zahtijevaju korišćenje metoda prerade koje obezbjeđuju održavanje organske cjelovitosti i kvaliteta proizvoda kroz sve faze proizvodnje. Prerađena hrana označava se kao organska samo ukoliko su svi ili skoro svi sastojci poljoprivrednog porijekla organski. I ne samo to, radi informiranosti potrošača, transparentnosti na tržištu i podsticanja korištenja organskih sastojaka, potrebno je omogućiti i upućivanje na organsku proizvodnju u spisku sastojaka pod određenim uslovima. Bilo je potrebno obezbijediti i fleksibilnost u smislu primjene pravila proizvodnje, radi prilagođavanja organskih standarda i zahtjeva na lokalne klimatske ili geografske uslove, specifične metode uzgoja i stepen razvoja.

U poglavlju V. uređena su pitanja koja se odnose na označavanje organskih proizvoda. Označavanje organskih proizvoda je od posebnog značaja i ima za cilj očuvanje interesa i povjerenja potrošača u organski proizvod, a radi zaštite potrošača i obezbjeđivanja lojalne konkurencije na tržištu, izrazi koji se koriste za označavanje organskih proizvoda moraju biti zaštićeni u smislu zabrane korišćenja za proizvode koji nijesu organski. Stoga su članom 24 ovog zakona uređena pravila za označavanje organskih proizvoda. Naime, osnovno pravilo je da se izrazi „organski“, „biološki“, „ekološki“, kao i njihove skraćenice „bio“ i „eko“, sami ili u kombinacij, mogu koristiti samo za označavanje, prezentaciju i na komercijalnim dokumentima za proizvode koji su proizvedeni u skladu sa ovim zakonom, odnosno da se ne smiju upotrebljavati u označavanju, reklamiranju i pratećim dokumentima proizvoda koji ne ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom. Takođe, nije dopušteno korišćenje navedenih izraza na proizvodima u prelaznom periodu, kao i za prerađenu hranu ukoliko sadrži manje od 95 % sastojaka poljoprivrednog porijekla iz organske proizvodnje.

Uvodi se obaveza navođenja naziva kontrolnog tijela u označavanju organskih proizvoda čijoj kontroli podliježu subjekti kod kojeg je obavljena završna faza proizvodnje ili pripreme.

U poglavlju VI. uređena su pitanja vezano za uspostavljanje sistema kontrole u organskoj proizvodnji. Naime, svi subjekti u organskoj proizvodnji podliježu stručnoj kontroli, najmanje jednom godišnje, osim subjekata koji se bave trgovinom na veliko pakovanom hranom, odnosno vrše neposrednu prodaju proizvoda krajnjem potrošaču ili korisniku.

Članom 29 utvrđeno je, kao osnovno opredjeljenje, da poslove stručne kontrole organske proizvodnje obavlja pravno lice koje, nakon ispunjenja propisanih uslova, ovlasti Ministarstvo (kontrolno tijelo). Subjekt koji se bavi stručnom kontrolom mora ispuniti određene kriterijume, a osnovni kriterijum je posjedovanje akreditacije prema standardu MEST EN 45011, dodijeljene od strane Akreditacionog tijela Crne Gore.

Organska proizvodnja u Crnoj Gori započeta je nakon donošenja Zakona o organskoj poljoprivredi, 2004. godine. Posljednjih godina interes za organsku proizvodnju raste (trenutno 107 registrovanih proizvođača u procesu kontrole i sertifikacije). Iako postoje oscilacije u intezitetu proizvodnje, zbog neizvjesnosti u pogledu cijena i plasmana organskih proizvoda, očekuje se da će se trend rasta proizvodnje i proizvođača nastaviti s obzirom na rastuću tražnju za organskim proizvodima. Odnos potrošača prema organskim proizvodima je razumljiv i rezultat je informisanosti o kvalitetu proizvoda iz ekološki prihvatljive i na prirodnim procesima zasnovane organske proizvodnje.

Ovim zakonom omogućiće se proizvođačima u Crnoj Gori isti uslovi za proizvodnju koju imaju i proizvođači u zemljama Europske unije. Takođe, obezbjeđuju se uslovi za sticanje zaštite interesa i povjerenja potrošača putem jasnih i detaljnih odredbi o označavanju organskih proizvoda.

Ovim zakonom olakšaće se ispunjavanje budućih obaveza Crne Gore vezano za pristupanje Europskoj uniji i stvoriti uslovi za plasman organskih proizvoda na tržište Europske unije.

U okviru inspekcijuskog nadzora, shodno osnovnim zakonskim rješenjima, propisan je inspekcijски nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, radi njegove dosljedne primjene.

Kaznenim odredbama utvrđeni su prekršaji za radnje izvršene protivno odredbama ovog zakona, kao i kazne za izvršeni prekršaj.

V PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbjeđivati finansijska sredstva u Budžetu Crne Gore.